

เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย: กรณีศึกษา ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล¹

SONGS FOR THAI CHILDREN: A CASE STUDY OF MR. CHAN KHAMVILAI'S SONGS

ณัชชา วรรณทะมาศ² พูนพิศ อมาตยกุล³

อนรรฆ จรรย์ยานนท์⁴ ณัฐชยา นัจจนาวากุล⁵

Natcha Wanthamard Poonpit Amatyakul

Anak Charanyanada Nachaya Natchanawakul

บทคัดย่อ

เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย: กรณีศึกษา ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล เป็นการศึกษาความเป็นมาและวิเคราะห์เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทยในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ช่วง พ.ศ. 2431 - 2494 ผลการวิจัยพบว่า 1) เพลงขับร้องสำหรับเด็ก ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล ทั้ง 4 เล่ม เกิดจากการทำงานร่วมกันของ นายฉันทน์ ขำวิไล พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) ครูมนตรี ตราโมท และนายจำรัส เกียรติก้อง มีการบันทึกเสียงลงแผ่นเสียง 78 rpm ด้วยวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล ใช้สอนเด็กนักเรียนประจำทั่วประเทศ 2) นายฉันทน์ ขำวิไล เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการประพันธ์บทกวีและภาษาไทย มีผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์กว่า 20 เล่ม รวมถึงการเรียบเรียงแบบเรียนเร็วใหม่และประพันธ์บทร้องเพลงชาติไทย พ.ศ. 2477 ใช้ร้องในท่อน 3 และ 4 ต่อจากบทร้องของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) 3) เพลงขับร้องสำหรับเด็ก ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล เล่ม 1 ใช้โครงสร้างฉันทลักษณ์แบบกลอนสี่กาพย์ยานี 11 และกลอนเพลง อัตราร้อยหระ 2/4 และ 4/4 เนื้อร้องเต็ม มีท่อนเดียว ความยาว 4 - 20 ห้องเพลง มีสัมผัสระหว่างคำช่วยในการจดจำของเด็ก ใช้บันไดเสียงเพนทาโทนิค F และ G เหมาะสมสำหรับเด็ก เพลงที่มีช่วงเสียงไม่เกินขั้นคู่ 8 จำนวน 28 เพลง เกินขั้นคู่ 8 จำนวน 3 เพลง เนื้อร้องกล่าวถึงธรรมชาติ สัตว์ สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็ก ชีวิตประจำวัน บทบาทหน้าที่ และการละเล่นของเด็กไทย

คำสำคัญ: เพลงขับร้องสำหรับเด็ก, ฉันทน์ ขำวิไล

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ เรื่อง “เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย: กรณีศึกษา ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล”

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

²นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

³อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศาสตราจารย์ สาขาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รองศาสตราจารย์ สาขาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁵อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: อาจารย์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

Songs for Thai Children: A Case Study of Mr.Chan Khamvilai's Songs is a study on background and analysis of songs for Thai children under the Ministry of Education from B.E. 2431 to B.E. 2494. The findings revealed that: 1) All 4 books of songs for Thai children by Mr.Chan Khamvilai were composed in cooperation with PhraChenduriyang (Piti Vâdyakara), Mr.Montri Tramot, and Mr.Chamras Khietkong. The songs accompanied with both Thai and western music instruments had been recorded on phonograph disc 78 rpm for teaching in the public schools nationwide. 2) Mr.Chan Khamvilai demonstrated his proficiency in poetry writing and Thai language through more than 20 published pieces of work, including rewriting Thai intensive textbook and composing lyrics of the National Anthem of Siam (B.E. 2477); verse 3 and verse 4 which follow KhunVichitmatra (Sanga Kanchanakkhaphan)'s verses. 3) Songs for Thai Children: Mr.Chan Khamvilai's Songs (Song Book No.1) have been composed with prosody structure of klonsi (a four - syllable verse poem), kapyani sip et (an eleven-syllable verse poem), and klonpleng (a type of Thai versification), with lyrics in 2/4 and 4/4 time signatures, a line sung over 4 - 20 bars, rhyme between words for ease of children's remembering, F and G pentatonic scales, 1 octave (28 songs), and over 1 octave (3 songs). Lyrics mainly describe about nature, animals, environment around children, embracing virtue, and Thai children's plays.

Keywords: Songs for Thai Children, Mr.Chan Khamvilai

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

จากการค้นคว้าเรื่องเพลงขับร้องสำหรับเด็กในประเทศไทยตั้งแต่มีการก่อตั้งกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2431 พบว่ามีประวัติการใช้เพลงขับร้องสำหรับเด็กในโรงเรียนอย่างเป็นทางการครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2433 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ผู้เริ่มต้นให้เกิดบทร้อง คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อธิบดีกรมศึกษาธิการขณะนั้น ได้ทรงชักชวนกวีที่อยู่ในกรมมาช่วยกันประพันธ์บทกลอนประเภทบทดอกสร้อยสุภาวชิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สอนเด็กในโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ เรียกว่า เพลงกล่อมเด็ก ใช้สำหรับร้องเล่นและเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนเด็ก มีบันทึกไว้ในหนังสือบทดอกสร้อยสุภาวชิตร จำนวน 33 บท เริ่มให้เรียนเป็นบทกลอนกำหนดให้อ่านเป็นลิลิตทำนองเสนาะก่อน เรียกว่า ท่องอาขยาน ให้ปฏิบัติทุกวันจนจำได้แม่นยำโดยมิต้องเปิดอ่าน จากนั้นจึงเปลี่ยนมาเป็นการขับร้อง โดยกำหนดทำนองเพลงไทยอัตราสองชั้นประจำทุกบทไม่ซ้ำ

ทำนองกัน

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2482 - 2487 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจนเกิดความเสียหายจากภัยสงครามเป็นอันมาก การศึกษาของไทยได้รับความกระทบกระเทือนโรงเรียนหลายแห่งหยุดทำการสอน บางโรงเรียนต้องอพยพไปทำการสอนในตำบลหรือจังหวัดที่ปลอดภัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2497, หน้า 32) นอกจากนี้ยังประสบปัญหาขาดแคลนครูผู้สอน บางโรงเรียนจึงต้องงดเว้นการเรียนการสอน ขั้บร้องเพลงไทยไปก่อน ครั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมให้มีการสอนวิชาขั้บร้องสำหรับนักเรียนประถมศึกษาสำหรับเพลงไทยนั้นไม่มีปัญหาในเรื่องบทขั้บร้องและทำนองเพลง เพราะมีบทขั้บร้องและทำนองเพลงของเก่าอยู่แล้วจำนวนมากมาย แต่เกิดปัญหาในเรื่องแบบเรียนขั้บร้องเพลงเด็กในแบบของสากลที่ยังไม่มีทั้งเนื้อร้องและทำนองประกอบโน้ตสากล

กองโรงเรียนประชาบาล กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยประพันธ์เพลงสำหรับเด็กประกอบโน้ตสากลสำหรับใช้ในการเรียนการสอนขั้บร้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2475 - 2490 มีบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก 2 ท่าน ท่านแรกเป็นผู้ประพันธ์ทำนองเพลงชาติ พ.ศ. 2475 คือพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร นามเดิม Peter Veit) อีกท่านคือนายฉันท ขำวิไล เป็นที่รู้จักในฐานะผู้ประพันธ์เนื้อร้องเพลงชาติรางวัลรองชนะเลิศจากการประกวดเพลงชาติ ปี พ.ศ. 2477 ซึ่งใช้ร้องเป็นท่อนที่ 3 และ 4 ส่วนเนื้อร้องเพลงชาติ ท่อนที่ 1 และ 2 ใช้เนื้อร้องที่ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธ์) ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศ (สุกรี เจริญสุข, 2532, หน้า 54 - 56) นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2477 นายฉันท ขำวิไล ยังได้รับเชิญจากกระทรวงศึกษาให้เป็นผู้ประพันธ์ตำราแบบเรียนภาษาไทยร่วมกับหลวงจรูญกวีจิตร (ชด เมนะโพธิ) ชื่อว่า แบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม 1 ตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย เริ่มใช้เป็นแบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนประชาบาลทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2480 (จนถึง พ.ศ. 2520) นายบูรินทร์ สิมพะลิก หัวหน้ากองโรงเรียนประชาบาลขณะนั้น จึงได้เสนอชื่อนายฉันท ขำวิไล ให้มารับหน้าที่ในการแต่งบทขั้บร้องเพลงสำหรับเด็ก (ฉันท ขำวิไล, 2509, หน้า ๑๗)

จากการศึกษาไฟล์เสียงดิจิทัล (Digital) เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กมาจากศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล เก็บรักษาไว้ที่อาศรมดนตรีวิทยา พบว่า เป็นไฟล์เสียงเพลงสำหรับเด็กผลงานของนายฉันท ขำวิไล ที่มีการบันทึกไว้ในช่วงปี พ.ศ. 2491 - 2494 เป็นจำนวนถึง 101 เพลง สุกรี เจริญสุข ได้กล่าวถึงบทเพลงชุดนี้ว่า “เพลงร้องสำหรับเด็กนี้เป็นผลงานที่สมบูรณ์ที่สุดที่ประพันธ์โดยคีตกวีชาวไทย เพราะนอกจากจะเป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับเด็กจริงๆ แล้ว ยังเป็นเพลงที่มีการบันทึกบทเพลงและโน้ตสากลบนบรรทัด 5 เส้น ไว้ทุกเพลงนับว่าสมบูรณ์ที่สุดในยุคดังกล่าว เนื้อเพลงเป็นเรื่องราวของเด็ก เขียนให้เด็กร้อง ไม่ใช่เป็นเรื่องของผู้ใหญ่สอนเด็กดังที่เป็นอยู่ทั่วไป แต่เป็นเพลงสั้นๆ ทำนองง่าย ๆ การบันทึกโน้ตไว้ทั้งที่เป็นโน้ตตัวเลขและที่เป็นโน้ตสากล นอกจากนี้ยังบันทึกโน้ตสำหรับเปียโนบรรเลงประกอบการร้องเพลงอีกด้วย โน้ตเพลงเขียนโดยพระเจนดุริยางค์” (สุกรี เจริญสุข, 2532, หน้า 55) และมีครูมนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติ ทำหน้าที่ควบคุมวงดนตรีและผู้ขั้บร้องในการบันทึกลงบนแผ่นเสียง และนายจรัส เกียรติก้อง ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะทำหน้าที่เขียนภาพประกอบโน้ตเพลงสำหรับเด็ก จากคุณค่า

ของทางประวัติศาสตร์ดนตรีและสาระทางดนตรีที่สำคัญนี้ จึงส่งผลให้ผู้วิจัยได้จัดทำสารนิพนธ์เรื่อง “เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย: กรณีศึกษา ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล” เพื่อเป็นการทบทวนองค์ความรู้เดิม จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และวิเคราะห์รูปแบบ คุณลักษณะบทเพลงสำหรับเด็กที่ใช้ในอดีตซึ่งแสดงถึง พัฒนาการงานดนตรีศึกษาในประเทศไทยในขณะนั้นซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาดนตรีของประเทศในเวลา ต่อมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเพลงขับร้องที่จัดขึ้นสำหรับเด็กในระบบของกระทรวง ศึกษาธิการ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2431 - 2494
2. เพื่อศึกษาประวัติชีวิต ความรู้ความสามารถ และผลงานการประพันธ์เพลงขับร้องสำหรับเด็กของ นายฉันทน์ ขำวิไล
3. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะเพลงขับร้องสำหรับเด็กของนายฉันทน์ ขำวิไล

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย: กรณีศึกษา ผลงานของนายฉันทน์ ขำวิไล ผู้วิจัยใช้ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการศึกษาข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลจากเอกสารเก่าในหนังสือบทขับร้องเพลงตามหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีทั้งหมดจำนวน 4 เล่ม โดยในการวิจัยครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์เนื้อหาและคุณลักษณะทางดนตรีของ เพลงขับร้องสำหรับเด็กจากหนังสือบทขับร้อง เพลงตามหลักสูตรประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะ เล่ม 1 พ.ศ. 2491 จำนวน 31 เพลง เพียงเล่มเดียว (จากทั้งหมด 4 เล่ม 112 เพลง หรือประมาณ 27.68 เปอร์เซ็นต์)
2. ข้อมูลไฟล์เสียงบทขับร้องเพลงสำหรับเด็ก จากศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล จากแผ่นเสียงต้นฉบับซึ่งเป็นแผ่นเสียงครึ่งเนื้อหนา 78 rpm (รอบต่อนาที) ตรา Columbia จำนวน 50 แผ่น
3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ดนตรี โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเฉพาะ เจาะจง ได้แก่ ทายาทของนายฉันทน์ ขำวิไล คือ นายอุปจิตร์ ขำวิไล บุตรคนที่ 9 และผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ประวัติศาสตร์ดนตรี คือ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล อาจารย์ดนตรีวิทยา วิทยาลัย ดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์ทายาท และแบบ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ดนตรี 2) แบบวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรีของเพลงขับร้อง สำหรับเด็ก จากหนังสือบทขับร้องเพลงตามหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่างๆ มาจัดกลุ่มตามเนื้อหาทั้งด้านประวัติศาสตร์การสอนขับร้องเพลงสำหรับเด็กในระบบโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกบทเพลงตามเนื้อหาเพื่อนำไปสู่การจำแนกประเภทของเพลงขับร้องสำหรับเด็ก และทำการวิเคราะห์โครงสร้างฉันทลักษณ์ของเนื้อเพลง และการวิเคราะห์คุณลักษณะทางดนตรี 5 หัวข้อ คือ 1) ด้านโครงสร้างรูปแบบ 2) บันไดเสียงที่ใช้ 3) ความกว้างของช่วงเสียง 4) ลักษณะการเดินทำนอง และ 5) ความยากง่ายของบทเพลง และใช้การเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์เพื่อสรุปข้อมูล

ผลการวิจัย

ประวัติของนายฉันท ขำวิไล

นายฉันท ขำวิไล เกิดในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2447 ตรงกับวันแรม 2 ค่ำ เดือน 3 ปีมะโรงที่ตำบลป่าโมก เดิมเรียกว่าบ้านนรสิงห์ อำเภอบ้านป่าโมก จังหวัดอ่างทอง บิดาชื่อ นายหมื่น ขำวิไล (บุตรนายขำและนางขำ ขำวิไล ชาวเมืองวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ปู่กับย่าชื่อ ขำ กันทั้งคู่ จึงได้นำชื่อนี้มาตั้งเป็นชื่อสกุลว่า “ขำวิไล”) มารดาชื่อนางกิ่ง (บุตรนายสีและนางเจียม โปธิ์เจริญ ตาเกิดเป็นคนตำบลลาดชะโด อำเภอดมชัญญะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนยายเป็นเจ้าของตลาดบางปลาจอกบางส่วน)

นายฉันทเป็นบุตรคนที่สองจากพี่น้องทั้งหมด 7 คน พี่คนโตชื่อนางเทียบ จำปาทอง มีน้อง 5 คน คือนายฉันท ขำวิไล คู่แฝดชายหญิง (ถึงแก่กรรมแต่ยังเล็ก) นางสาวเกา เอี่ยมสะอาด (ถึงแก่กรรม) ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ตั้งรกรากทำมาค้าขายอยู่ในตลาดบางปลาจอกที่ยายเป็นเจ้าของตลาดและเด็กหญิงสมพงษ์ ขำวิไล (ถึงแก่กรรม)

นายฉันท ขำวิไล เริ่มต้นการศึกษาจากการเป็นศิษย์วัด โดยมีนายหมื่นผู้เป็นบิดาได้พาไปฝากเรียนกับพระที่วัดโบสถ์ซึ่งเป็นวัดในบ้านเกิด จนกระทั่งอายุได้ 10 ขวบ บิดาได้พาลงมาศึกษาที่จังหวัดพระนคร โดยพาไปฝากเรียนที่วัดสามพระยา จากนั้นกลับมาเรียนต่อที่โรงเรียนประจำอำเภอบ้านป่าโมก เรียนวิชาภาษาไทยขั้นพื้นฐานกับครูชื่อนุญแล้วกลับไปเรียนชั้น ม. 1 ที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตรพระนคร ปี พ.ศ. 2457 ครั้นเมื่อขึ้นเรียนชั้น ม. 2 ก็หนีกลับบ้านที่อำเภอบ้านป่าโมก นัยว่าโดนครูเขี่ยหรือครูดุ บิดาได้พากลับคืนมาให้เรียนต่อ โดยพาไปฝากไว้ที่วัดสุทัศน์เทพวรารามแล้วให้ไปเรียนที่วัดราชบพิศ แต่เรียนไม่จบชั้นสูงสุดก็กลับไปบ้านอีก และหลังจากนั้นก็ไม่ได้กลับมาเรียนต่ออีกเลย (อาจิม จันทรมพร, 2537, หน้า 261)

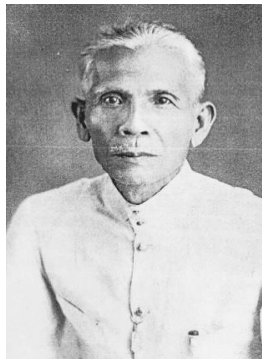
ภาพที่ 1 นายฉันท ขำวิไล (21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2447 - 12 สิงหาคม พ.ศ. 2533)

ที่มา: ประวัติครู กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542

เมื่อเด็กชายฉันทไม่ยอมกลับไปเรียนต่อที่พระนครแล้ว นางเจียมผู้เป็นยายจึงให้บวชเป็นสามเณร อยู่ที่วัดแถวบ้าน ปัจจุบันคือ วัดป่าโมกและด้วยความที่สามเณรฉันทได้คลุกคลีอยู่กับหนังสือกาพย์กลอนมา ตั้งแต่ยังเล็กได้อ่านหนังสือให้ยายและคนแก่คนเฒ่าฟังอยู่เป็นประจำ ครั้นพอบวชเป็นเณรก็ได้รับมอบหมาย ให้เป็นนักเทศน์ โดยการเทศน์จากคัมภีร์ไบเบิลที่มีอยู่ในวัดทำให้สามเณรฉันทผูกพันกับหนังสือโดยเฉพาะ กวีนิพนธ์ตั้งแต่นั้นมา (อาจิณ จันทรมพร, 2537, หน้า 266)

ภาพที่ 2 นายหมุน ขำวิไล (พ.ศ. 2419 - 2483)

ที่มา: หนังสือกลอนนิราศลาสิกขา และกลอนกำสรวลฉันทโสภณ
พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นายหมุน ขำวิไล (26 ตุลาคม พ.ศ. 2500)

จากการที่นายฉันทได้คลุกคลีกับหนังสือประเภทกวีนิพนธ์ทั้งจากที่บ้านและสังคมนาตั้งแต่ยังเป็นเด็กนี่เองที่เป็นจุดเริ่มต้นให้นายฉันทสนใจงานทางด้านกวีนิพนธ์จนเกิดผลงานของตนเองเมื่อเติบโตขึ้น เมื่อสามเณรฉันทอยู่จำพรรษาที่วัดป่าโมกจนอายุย่างเข้า 17 ปี ก็ได้ย้ายเข้ามาจำพรรษาที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดพระนครซึ่งในอดีตน้องชายคนสุดท้องของนายหมุน ชื่อ นายจรก็เคยบวชเรียนปริยัติธรรม

อยู่ที่วัดมหาธาตุฯ นี้ ก่อนจะกลับไปอยู่บ้านเกิดที่บ้านคลองขุน อำเภอวิเศษไชยชาญ จังหวัดอ่างทอง ส่วนบุตรชายอีก 4 คน จากพี่น้อง 7 คนนั้น บวชศึกษาอยู่ ณ วัดนวก ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ในบ้านเกิด เป็นส่วนมาก เรียนพออ่านออกเขียนได้ (ฉันท ขำวิไล, 2500, หน้า คำนำ ก) สามเณรฉันทศึกษาอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ นี้จนอายุครบบวช จึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ศึกษาทางธรรมจนสอบได้นักธรรมโทและเปรียญธรรม 3 ประโยค เป็นพระมหาฉันท ได้รับมอบหมายให้เป็นครูสอนบาลีไวยากรณ์อยู่จนถึงพรรษาที่ 3 จึงได้ลาสิกขา เมื่อ พ.ศ. 2471 เพื่อออกมาประกอบอาชีพ

ผลงานของนายฉันท ขำวิไล

ในปี พ.ศ. 2477 นายฉันท ขำวิไล เป็นที่รู้จักในฐานะผู้ประพันธ์เนื้อร้องเพลงชาติรางวัลรองชนะเลิศจากการประกวดเพลงชาติ ซึ่งใช้ร้องเป็นท่อนที่ 3 และ 4 ส่วนเนื้อร้องเพลงชาติ ท่อนที่ 1 และ 2 ใช้เนื้อร้องที่ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธ์) ได้รับรางวัลชนะเลิศ (สุกรี เจริญสุข, 2532, หน้า 54 - 56) เพลงชาติทั้งสี่ท่อนนี้ เป็นเพลงชาติฉบับทางการที่ใช้ในระหว่างปี พ.ศ. 2477 ใช้นามาจนถึงปี พ.ศ. 2482 ก่อนที่จะเปลี่ยนมาใช้เนื้อร้องที่ประพันธ์ใหม่ โดยพันเอกหลวงสารานุกประพันธ์ (นวล ปาจิณพยัคฆ์) ในปี พ.ศ. 2482

ผลงานชิ้นสำคัญที่ส่งผลให้ชื่อของ นายฉันท ขำวิไล ได้เป็นที่รู้จักในด้านภาษาศาสตร์ คือการได้รับเชิญจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นผู้ประพันธ์ตำราแบบเรียนภาษาไทยร่วมกับหลวงจรูญกจิวิฑูร (ชด เมนะโพธิ) ชื่อว่า แบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม 1 ตอนต้น ตอนกลางและตอนปลาย เริ่มใช้เป็นแบบเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนประชาบาลทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2480 จนถึง พ.ศ. 2520 ส่งผลให้ในราวปี พ.ศ. 2490 นายบุรินทร์ สิมพะลิก หัวหน้ากองโรงเรียนประชาบาลขณะนั้น ได้เสนอชื่อนายฉันท ขำวิไล ให้มารับหน้าที่ในการแต่งบทร้องเพลงสำหรับเด็ก (ฉันท ขำวิไล, 2509, หน้า ๑) โดยผลงานการประพันธ์เพลงขับร้องสำหรับเด็กที่ใช้สำหรับนักเรียนประชาบาลทั่วประเทศ ในช่วง พ.ศ. 2491 - 2494 ได้ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือบทขับร้อง จำนวน 4 เล่ม ซึ่งในเวลาต่อมากกระทรวงศึกษาธิการได้ซื้อลิขสิทธิ์ ใช้เป็นหนังสือบทขับร้องสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมปีที่ 1 - 4

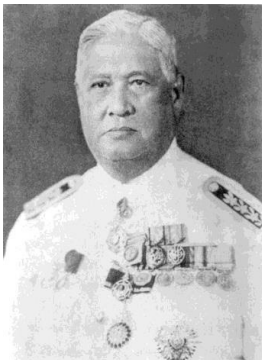
ผลงานชิ้นนี้เกิดจากการร่วมงานกันของบุคคลสำคัญ คือ นายฉันท ขำวิไลผู้ประพันธ์เพลง จากกองโรงเรียนประชาบาล กระทรวงศึกษาธิการ และข้าราชการจากกรมศิลปากร คือ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) เป็นผู้เขียนโน้ตสากลประกอบเพลง ศิลปินผู้เขียนภาพลายเส้นประกอบเพลง คือนายจำรัส เกียรติก้อง ผู้ควบคุมวงดนตรีและจัดหานักร้องบันทึกเสียง โดย ครูมนตรี ตราโมท จากโรงเรียนนาฏศิลปกรมศิลปากร และมีการบันทึกเสียงลงบนแผ่นครั้ง 78 ตรา Columbia สถานที่บันทึกเสียงคือชั้นบนสุดของโรงภาพยนตร์เฉลิมไทย (ปัจจุบันถูกรื้อไปแล้ว) แผ่นเสียงชุดนี้ได้แจกจ่ายไปพร้อมกับหนังสือบทขับร้องไปยังโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกองประชาบาล กระทรวงศึกษาธิการทั่วประเทศ

ภาพที่ 8 แผ่นเสียงบันทึกการบรรเลงและขับร้อง

ที่มา: หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ
นายฉันท – นางสัมพันธ์ ขำวิไล

ภาพที่ 10 พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)

ที่มา: หนังสือที่ระลึกงานพระราชทาน
เพลิงศพพระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)

ภาพที่ 9 นายจำรัส เกียรติก้อง

ที่มา: หนังสือ ชีวิตและผลงานของศิลปินเอก
ของชาติ อาจารย์จำรัส เกียรติก้อง

ภาพที่ 11 ครูมนตรี ตราโมท

ที่มา: ดุริยสารณ์

เพลงแรกสำหรับเด็กจากหนังสือบทขับร้อง เล่ม 1 ได้ถูกนำไปใช้ออกอากาศเผยแพร่เป็นบทเพลงนำเข้าสู่รายการในรายการวิทยุศึกษากรมประชาสัมพันธ์ โดยครูมนตรี ตราโมท เป็นผู้ดำเนินรายการ เนื้อเพลงร้องว่า “สวัสดี เธอจำ เรามาพบกัน เธอกับฉัน สวัสดี”

ภาพที่ 12 เพลง สวัสดิ์ จากหนังสือบทขับร้อง เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2491

ที่มา: หนังสือบทขับร้อง เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2491 ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

นอกจากนี้ยังมีเพลงจากหนังสือบทขับร้องอีกหลายเพลงได้ถูกนำมาใช้ในกิจกรรมประกอบการสอน ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนการสอนคู่มือการสอนเกือบทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เช่น เพลงจ้ำจี้ผลไม้ เพลงนกน้อย เป็นต้น เพลงขับร้องสำหรับเด็ก ผลงานของ

นายฉันท ขำวิไล ทั้ง 4 เล่ม เกิดจากความร่วมมือของบุคคลของภาครัฐ คือ นายฉันท ขำวิไล ผู้ประพันธ์บทร้อง และข้าราชการจากกรมศิลปากร คือ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยกร) ผู้บันทึกโน้ตสากล และเชอเว (Cheve') ครุมนตรี ตรีโกวิท ผู้ควบคุมนักร้องและวงดนตรี และผู้วาดภาพประกอบเพลง คือ นายจำรัส เกียรติก้อง ความร่วมมือนี้ก่อให้เกิดตำราแบบเรียนเพลงขับร้องสำหรับเด็กไทยและมีการบันทึกเสียงลงบนแผ่นเสียงครึ่ง 78 รอบต่อนาที ด้วยวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล เพื่อใช้สำหรับสอนเด็กนักเรียน ทั่วประเทศ ระดับชั้นประถมศึกษาทั่วประเทศในเวลานั้น

เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย

ครั้นเมื่อย้อนไป เมื่อปี พ.ศ. 2431 เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนเด็กของพระวิมาดาเธอฯ ก็เกิดเพลง ดอกสร้อย ที่เรียกว่า บทดอกสร้อยสุภาวดี เพื่อใช้สอนขับร้องสำหรับเด็กในทำนองเพลงไทย มีบันทึกเป็นหลักฐานไว้ถึง 34 บท โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และข้าราชการในกรมศึกษาธิการ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการสอนจริยธรรมให้แก่เด็ก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เพลงขับร้องสำหรับเด็ก ผลงานของนายฉันท ขำวิไล นอกจากจะสอนเรื่องต่างๆ รอบตัวเด็กแล้วยังมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเพลง มีการลำดับความยากง่ายในแต่ละเล่มที่มีความน่าสนใจและมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นชัดเจน จากการวิเคราะห์ เนื้อหาบทเพลงจากหนังสือบทขับร้องเพลงตามหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 1 ทั้งหมด 31 เพลง และทำการวิเคราะห์ในหัวข้อต่างๆ ได้แก่ เนื้อหา โครงสร้างฉันทลักษณ์ โครงสร้างรูปแบบบันไดเสียงที่ใช้ความกว้างของช่วงเสียง ลักษณะการเดินทำนองความยากง่ายของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า ด้านเนื้อหาของบทเพลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น เนื่องจากเป็นนักเรียนที่เข้าเรียนครั้งแรกในระบบโรงเรียน นายฉันทได้เริ่มบรรจุเพลงต่างๆ โดยมุ่งเน้น (1) ปลุกฝังมารยาททางสังคมเมื่อได้พบกันระหว่างตัวนักเรียนกับเพื่อนจะต้องทักทายกันด้วยการยกมือไหว้และกล่าวคำว่า สวัสดิ์

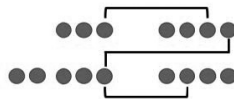
จากนั้นจะเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการละเล่นของเด็กไทย (2) การปลูกฝังการละเล่นของเด็ก จำนวน 11 เพลง ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน สันทนาการและการเคลื่อนไหวได้ เช่น เพลง ฉิ่งฉับ การท่ายปริศนาอะไรเอ๋ย การเล่นซ่อนหา การรำวง หรือแม้แต่การเล่นไล่ชิงช้า ก็มีการสอนให้รู้จักระวังอย่าเล่นเร็วเกินไปในเนื้อร้องอีกด้วย (3) เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ นายฉันทเลือกสอนนักเรียนด้วย สัตว์เลี้ยงที่พบในท้องถิ่น และเป็นวัยเดียวกับนักเรียน ได้แก่ ลูกเปิด นกน้อย แพะ หมู แมว แม่ไก่ เป็นต้น (4) เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมเบื้องต้น เช่น ความรัก ความเมตตาปราณี การไม่รังแกกัน ผ่านสัตว์เลี้ยง คือ ลูกไก่ และลูกแมว (5) การสอนเรื่องธรรมชาติที่เป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กด้วยบทเพลงที่บรรยายถึงความงามของดอกไม้ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือ ฝนตก และลมพัด (6) การสอนให้นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัว ผ่านเพลงคุณพ่อคุณแม่ และบทบาทหน้าที่การเป็นนักเรียนผ่านเพลงแม่ศรีโรงเรียน และ (7) การสอนเรื่องความสัมพันธ์ของคนในสังคม ด้วยวันทั้ง 7 ใน 1 สัปดาห์ การไปมาหาสู่ญาติพี่น้อง ลำดับของญาติ และการคิดถึงกันและกันเมื่อต้องจากกัน (ในวันปิดภาคเรียน)

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพลงร้องสำหรับเด็ก เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์ จำนวน 8 เพลง ได้แก่ 1. ลูกเปิด 2. แพะ 3. หมู 4. แมวทะเลโมน 5. แมวจำ 6. หนู 7. แม่ไก่ 8. นกน้อย โดยยกตัวอย่างการวิเคราะห์เพลงแพะ ดังนี้

เพลง แพะ

แพะแพะเอ๋ย	เสียงร้อง แพะแพะ
ฉันทบมือ แปะแปะ	เรียกแพะก็มา

ภาพที่ 13 โครงสร้างฉันทลักษณ์ของเนื้อเพลงแพะ

ที่มา: ณิชชา วรรณทะมาศ

ภาพที่ 14 บทร้องและโน้ตเพลงแพะจากหนังสือบทขับร้อง เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2491

ที่มา: ห้องสมุดกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

โครงสร้างรูปแบบ: เพลงแพะ อยู่ในอัตราจังหวะ 2/4 มี 1 ท่อน จำนวน 8 ห้องเพลง
 บันไดเสียงที่ใช้: F เพนทาโทนิค
 ความกว้างของช่วงเสียง:

ภาพที่ 16 ความกว้างของช่วงเสียงเพลงแพะ

ที่มา: ณิชชา วรรณทะมาศ

ลักษณะการเดินทำนอง (Melodic motion)

การเดินทำนองช่วงแรกมีการเรียงโน้ตไม่เกินโน้ตคู่ 3 พบการกระโดดของโน้ตอยู่ที่ท้ายเพลงลงไปคู่ 5 แล้วขึ้นไปคู่ 4 จบด้วยโน้ตโทนิคของบันไดเสียง

เอกลักษณ์ของบทเพลง

เพลงแพะ เป็นเพลงที่ใช้รูปแบบการซ้ำคำ ในรูปสระ แอะ (แ - อะ) การซ้ำรูปสระเป็นไปในลักษณะที่มีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ อักษร พ และ ป ส่งผลให้การออกเสียงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปปากในเวลาออกเสียง ขณะเดียวกันการซ้ำคำ ยังช่วยให้ผู้เรียนได้คุ้นชินกับการออกเสียงในรูปปากที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน การสอนขับร้องเพลงนี้ ควรสอนนักเรียนให้ร้องบันไดเสียงเพนทาโทนิคเป็นขั้นคู่เป็นระยะทั้งขึ้นและลงเพื่อให้นักเรียนจำได้และร้องได้แม่นยำเสียงก่อน ด้วยลักษณะของช่วงเสียงที่ไม่กว้างเกินไปสำหรับเด็ก เพลงนี้จึงเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมกับระดับเสียงของเด็กเล็กในช่วงวัยดังกล่าว

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าความสอดคล้องขององค์ประกอบในเพลงสำหรับเด็กที่ประพันธ์ขึ้นโดยนายฉันท ขาววิไล และทำนองโดยพระเจนดุริยางค์นั้น มีความสำคัญกับโครงสร้างสัมผัสในบทร้องตามแบบแผนและฉันทลักษณ์ตามขนบ คำนี้ถึงทำนองที่สอดคล้องกับคำร้อง ซึ่งสามารถออกเสียงได้ตรงตามวรรณยุกต์ใช้กลุ่มเสียงเพนทาโทนิครวมถึงโน้ตที่เกาะกลุ่ม 5 เสียง ขณะเดียวกันท่วงทำนองที่ง่าย สั้น กระชับยังช่วยให้ผู้เรียนคุ้นหูและจดจำได้รวดเร็วขึ้น

โครงสร้างฉันทลักษณ์และการวิเคราะห์บทเพลง จากหนังสือบทขับร้อง เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2491 จำนวน 31 เพลง จากการศึกษาโครงสร้างฉันทลักษณ์ของเนื้อเพลง และวิเคราะห์บทเพลงในด้านโครงสร้างรูปแบบ บันไดเสียงที่ใช้ ความกว้างของช่วงเสียง และลักษณะการเดินทำนอง ดังนี้

1) โครงสร้างฉันทลักษณ์เพลงขับร้องสำหรับเด็ก จากหนังสือบทขับร้อง เพลงตามหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 1 เป็นเพลงสั้นๆ ใช้โครงสร้างฉันทลักษณ์อยู่ในแบบกลอนสี่กาพย์ยานี 11 และแบบกลอนเพลง มีทั้งบังคับสัมผัสถูกต้อง และแบบไม่เคร่งครัดตามโครงสร้าง

2) โครงสร้างรูปแบบอยู่ในอัตราจังหวะ 2/4 จำนวน 30 เพลง และอัตราจังหวะ 4/4 จำนวน 1 เพลง คือเพลงลำดับที่ 11 ซ้ำ ซ้ำ ซ้ำ ทุกเพลงมีท่อนเดียว จำนวนห้องเพลงตั้งแต่ 4 - 20 ห้องเพลง โดยเพลงที่มี 4 ห้องเพลง คือเพลงลำดับที่ 16 คุณพ่อปลุกผัก และเพลงที่มี 20 ห้องเพลง คือเพลงลำดับที่ 17 จำใจผลไม้

3) บันไดเสียงที่ใช้ อยู่ในบันได 5 เสียง เพนทาโทนิค คือ F เพนทาโทนิค จำนวน 28 เพลง และ G เพนทาโทนิค จำนวน 3 เพลง คือเพลงลำดับที่ 16 คุณพ่อปลุกผัก ลำดับที่ 18 ใครมีมะม่วง และลำดับที่ 26 วันอาทิตย์

4) ความกว้างของช่วงเสียง จากเสียงต่ำสุด ถึงเสียงสูงสุด มี 8 ช่วงเสียง ดังนี้

ช่วงคู่ 6 มีจำนวน 1 เพลง คือ เพลงลำดับที่ 22 เพลงโยกเยก

ช่วงคู่ 7 มีจำนวน 16 เพลง

ช่วงคู่ 8 มีจำนวน 11 เพลง

ช่วงคู่ 10 มีจำนวน 2 เพลง

ช่วงคู่ 11 มีจำนวน 1 เพลง คือเพลงลำดับที่ 22 เพลงจำใจผลไม้

5) ลักษณะการเดินทำนอง พบการซ้ำเสียง Unison เรียงลำดับเป็น Step ขึ้นและลงคู่ที่ 2 และมีการใช้คู่ 3 มากที่สุด ขึ้นคู่ที่กว้างที่สุดคือ คู่ 8

อภิปรายผล

จากการศึกษา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกเพลงใช้ในกิจกรรมการร้องเพลงระดับประถมศึกษาของ ณรุทธ์ สุทนต์ (2540) ในเพลงที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 - 3) เป็นเกณฑ์ในการอภิปรายผล พบว่า เนื้อหาของบทเพลงสำหรับเด็กโดยมากมีการกล่าวถึงเนื้อหาต่างๆ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น สัตว์เลี้ยง ดอกไม้ ผลไม้ ธรรมชาติ เช่น ฝนตก และลมพัด บทเพลงที่มีการปลูกฝังคุณธรรมเบื้องต้น เช่น การสวัสดีเมื่อได้พบกัน ความรัก ความเมตตาปราณี การรู้จักรอ ไม่แก่งแย่งกัน ความอดทน และการรู้จักหน้าที่ของคนในครอบครัว บทเพลงที่ใช้เนื้อหาใกล้ตัวนักเรียนมาสอน เช่น เพลงลูกไก่ มีการกล่าวถึงลูกไก่ ลูกแมว ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่พบในสังคมไทย การใช้สัตว์ที่ยังอยู่ในวัยเดียวกับนักเรียนสอน ความรักความเมตตาปราณี จะทำให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้น ส่วนเพลงที่เกี่ยวกับการละเล่นของเด็ก เช่น การร้องเล่นดนตรี การทายปริศนาอะไรเอ๋ย การเล่นซ่อนหา เป็นการละเล่นที่คุ้นเคยและพบได้ทั่วไป ทั้งในโรงเรียนและตามชนบทของไทยในขณะนั้น

นอกจากนี้ยังมีการใช้บันไดเสียงเพนทาโทนิค (Pentatonic) ที่เหมาะสมสำหรับเด็กในช่วงประถมต้น (ป.1 - 3) ที่สอดคล้องกับงานของยูพิน รัตนเถลิงศก ซึ่งอ้างอิงแนวคิดของ โคดาเย (Kodaly) ซึ่งเขาเสนอว่า การสอนดนตรีควรมีขั้นตอนเป็นระบบ ระเบียบ โดยเริ่มต้นจากเสียงก่อนสัญลักษณ์ เพราะดนตรีเป็นเรื่องของเสียง สัญลักษณ์เป็นเพียงภาษาเพื่อถ่ายทอดเสียง เด็กๆ ควรได้เรียนรู้เนื้อหาดนตรีที่ถูกต้องและมีคุณค่า เพลงพื้นเมืองควรนำมาใช้ก่อนเพลงคลาสสิกและเป็นเพลงที่มีระยะช่วงเสียงแคบ อยู่ในบันไดเสียงเพนทาโทนิค (ยูพิน รัตนเถลิงศก, 2543, หน้า 2)

ช่วงความกว้างของเสียงอยู่ในเกณฑ์ที่ได้กับประเมินต้นสามารถขับร้องได้ถึงช่วงคู่ 9 มีเพลงที่มีช่วงกว้างเกินคู่ 9 จำนวน 3 เพลง สามารถนำไปสอนในระดับประถมปลาย (ป.4 - 6) ได้ เพราะมีพัฒนาการทางร่างกายที่เติบโตขึ้นสามารถร้องได้ถึงคู่ 11 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรุทธ์ สุทธิจิตต์ เรื่อง ระยะเวลาเสียงที่เหมาะสมของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ที่ใช้ในการร้องเพลง พบว่าช่วงเสียงที่เหมาะสมในการร้องเพลงของเด็กในระดับประถมศึกษา คือ ระยะเวลาช่วงเสียงระหว่าง G1 หรือ A1 - A ระยะเวลาช่วงคู่ 9 หรือ 8 และระยะเวลาช่วงเสียงที่ร้องได้ คือ G1 - C1 ระยะเวลาช่วงคู่ 11 ส่วนเสียงของเด็กหญิงและเด็กชายในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีความแตกต่างกัน (ณรุทธ์ สุทธิจิตต์, 2532 อ้างถึงใน ยุพิน รัตน์เถลิงศักดิ์, 2543, หน้า 3)

นอกจากนี้ทำนองที่พบในแบบเรียนมีลักษณะการเดินทำนองเป็นแบบซ้ำๆ เรียงลำดับ พบการกระโดดของเสียงถึงคู่ 8 หากต้องการใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ครูผู้สอนสามารถปรับโน้ตลดลงมาให้เด็กนักเรียนร้องได้ในช่วงคู่ 5 และใช้อัตราจังหวะ 2/4 และ 4/4 อนาครุซิส (Anacrusis) ซึ่งเหมาะสมกับการใช้สอนนักเรียนชั้นประถมต้นได้

จากการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่า เพลงขับร้องสำหรับเด็กไทย ผลงานของนายฉันท ขำวิไล เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ทั้งด้านโครงสร้างฉันทลักษณ์ของเนื้อเพลง โครงสร้างรูปแบบ บันไดเสียงที่ใช้ ในส่วนของความกว้างของช่วงเสียงที่มีขึ้นคู่เกินช่วงคู่ 8 ไปถึง 3 เพลง และมีลักษณะการเดินทำนองที่ต้องร้องขึ้นคู่เสียงกระโดดค่อนข้างมากอาจเป็นการยากสำหรับการขับร้องเพลงของนักเรียน เนื่องจากพัฒนาการทางด้านการรับรู้เรื่องระดับเสียง และกล่อมเนื้อต่างๆ ที่ใช้ในการร้องเพลงยังเติบโตไม่เต็มที่ นอกจากนี้เนื้อหาในบทเพลงยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมของผู้คนในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2500 ได้เป็นอย่างดี ผู้ประพันธ์สามารถนำชุดความรู้และโลกทัศน์ของเด็กมาบูรณาการผสมผสานเป็นแบบเรียนร้องเพลงได้เหมาะสม กับวิถีของเด็กไทยในช่วงวัยต่างๆ ได้อย่างกลมกลืนทั้งในรูปแบบภาพ ทำนอง และบทประพันธ์ที่สอดคล้องกันไปอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1) การวิเคราะห์เพลงขับร้องสำหรับเด็กจากหนังสือบทขับร้อง เล่ม 2 - 4 ในด้านพัฒนาการต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นจากเล่ม 1 ทั้งเนื้อหา และคุณลักษณะทางดนตรีด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการเรียบเรียงเนื้อหาทางดนตรี การปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ในเด็ก

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2491). *หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491*.
- . (2497). *รายงานการศึกษา พ.ศ. 2497*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ฉันท ขำวิไล. (2491). *หนังสือบทขับร้อง เพลงตามหลักสูตรประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เล่ม 1*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
- . (2500). *นิราศลาสิกขา*. หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ นายหมื่น ขำวิไล.
- . (2500). *ลิขวนหัว เรื่อง รจนาเลือกคู่*. หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ นายหมื่น ขำวิไล.
พระนคร: กรุงเทพฯการพิมพ์.
- . (2509). *กำสรวลสังเวช*. หนังสืองานพระราชทานเพลิงศพ นายบุรินทร์ สิมพะลิก.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). *เพลงชาติ*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- อาจิณ จันทรมพร. (2537). *นักเขียนไทย ใน “สวนหนังสือ”*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.